



СООТЕЧЕСТВЕННИКИ **RODACY**

PISMO KONGRESU POLAKÓW W ROSJI

№ 2 (100) 2024 rok



100

«RODACY»

Wydanie kulturalno-oświatowe.

Wydawcy: OFPNKA «Kongres Polaków w Rosji», zespół twórczy.

Redaktor naczelny Sergiusz Leończyk.

Rada redakcyjna:

Sergiusz Niemkow,
Marina Kożewnikowa,
Artiom Czernyszew,
Helena Władimirowa.

Zdjęcie na okładce: soliści zespołu „Syberyjski Krakowiak” w Abakanie. Od lewej – Igor Fisenko, Marina Kożewnikowa-Stankowska, kierowniczka zespołu i Denis Kożewnikow.

Autor zdjęcia Sergiusz Nemkow.

Adres redakcji i wydawnictwa:

Rosja 655012, m. Abakan,
ul. Tarasa Shevchenko, 64–51

Kontakty:

Telefon: +7 923 214 29 48;
E-mail: rodacynasyberii.pl@gmail.com

- www.rodacynasyberii.pl
- www.facebook.com/rodacynasyberii
- vk.com/public204043263

Kwartalnik ukazuje się w 2 językach od 1997 r.
Kolportaż bezpłatny.

«RODACY» (СООТЕЧЕСТВЕННИКИ)

Культурно-просветительское издание.
Издается с 1997 года.

Учредители: Всероссийская общественная организация «Федеральная польская национально-культурная автономия „Конгресс поляков в России”», творческий коллектив.

Гл. редактор Сергей Леончик.

Редакционный совет:

Сергей Немков,
Марина Кожевникова,
Артем Чернышев,
Елена Владимировна.

Фото на обложке: танцоры ансамбля «Сибирский краковяк» г. Абакана. Слева направо – Игорь Фищенко, руководитель ансамбля Марина Кожевникова-Станковская и Денис Кожевников.

Автор Сергей Немков.

Адрес редакции, издателя:

Россия, 655012, г. Абакан,
ул. Тараса Шевченко, 64–51

Контакты:

Telefon: +7 923 214 29 48
E-mail: rodacynasyberii.pl@gmail.com

- www.rodacynasyberii.pl
- www.facebook.com/rodacynasyberii
- vk.com/public204043263

Выходит раз в квартал
на польском и русском языках.
Распространяется бесплатно.

6+



STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”



Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Nº 2 (100) 2024



СООТЕЧЕСТВЕННИКИ
RODACY

Spis treści

• Koncert Chopinowski w ramach «Festiwalu Frankofonii».....	3
• Obchody 84. rocznicy Zbrodni Katyńskiej.....	4
• W Domu Rosyjskim w Warszawie.....	5
• 81. rocznica powstania w Getcie Warszawskim	5
• Konkurs recytatorski w Moskwie	6
• Architekt Polski Lalewicz	6
• 24. rocznica otwarcia Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje.....	7
• Dzień Pamięci Ofiar Represji Politycznych	7
• Pamięci żołnierzy Państwa Podziemnego.....	8
• Pamięci ofiar „polskiej operacji NKWD”	8
• Bibułkarstwo: ozdoby na każdy czas	9
• Wizyta na Dalekim Wschodzie.....	10
• Otwarcie roku szkolnego w Abakanie	10
• Koncert we Wsoli: na występie Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego.....	11
• Polski Ambasador odwiedził Irkuck	12
• Wieczór poezji Czesława Miłosza	12
• Nowe książki	13–15
• Obchody 80. rocznicy Powstania Warszawskiego	15
• „Tradycje kulinarne Polski”	16
• Uroczysta Konferencja w Polskiej Akademii Nauk	16
• Nowa monografia wieloautorska	17
• Pamięci Polaków na ziemi kazańskiej	18
• Ambasador uczcił w Kazaniu pamięć Jana Baudouina de Courtenay	18
• Wizyta Ambasadora w kościele Podwyższenia Krzyża Świętego w Kazaniu.....	19
• Rocznic powstania nad Bajkałem	20
• Ambasador oddał hołd Polskim Zesłańcom w Oziornym	20
• Konferencja nauczycielska w Moskwie	21
• Hołd ofiarom Katynia	21
• Festyn tradycji polskich (Abakan).....	22
• Warsztaty Wielkanocne (Sankt Petersburg)	22
• Konsul w Republice Komi	23
• W Międzynarodowy Dzień Pamięci.....	23
• Pamięci zmarłych	23
• Syberyjskie losy zesańca Narcyza Wojciechowskiego	24–27
• Malarstwo ludowe. Z wizytą w GOK w Skarżysku-Kościelnym	27
• Apel o pomoc powodzianom	28
• Wieczór polskiego tanga w Moskwie.....	28
• Wiadomości Szkoły Polskiej w Abakanie	29
• „Trzy stolice i okolice”	29
• Zespół „Syberyjski Krakowiak” na Olimpiadzie tanecznej w Nowosybirsku.....	30
• Gaude Mater Polonia: Pani Iraida Diagilewa	30
• Dożynki w Rosji	31
• Sankt Petersburg: Turniej tenisowy. Peterspol 2024	31

PROJEKT FINANSOWANY

PRZEZ MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W KONKURSIE „POLONIA I POLACY ZA GRANICĄ 2024 – MEDIA I STRUKTURY”;
Zadanie „Świat opisany po polsku – media drukowane w Europie Środkowej,
Środkowo-Wschodniej, Azji i krajach byłego ZSRS”

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów
i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy pisma „Rodacy”!

Oddajemy do Waszych rąk 100. numer naszej gazety. Pismo, które ukazuje się od listopada 1997 r., najpierw było dwumiesięcznikiem, później przyjęło formę kwartalnika. Na początku nasze pismo na swoich łamach przedstawiało wydarzenia organizacji polonijnych na Syberii, natomiast już w XXI wiek wkroczyliśmy jako czasopismo ogólnorosyjskie – organ prasowy OFPNKA „Kongres Polaków w Rosji”. Zostawiliśmy jednak w stopce redakcyjnej historyczne określenie „Pismo syberyjskie «Kongresu Polaków w Rosji»”.

Periodyk skupia się na aktualnych wydarzeniach z życia Polonii rosyjskiej oraz na kartach historii Polonii w Rosji – zarówno tych tragicznych, jak i tych

pozytywnych, np. na krótkim okresie historycznym, który można nazwać nawet „złotym czasem” Polonii rosyjskiej – początku XX wieku.

Nasze pismo odzwierciedla bogatą historię i geografę Polonii rosyjskiej – od Czerniachowska w obwodzie królewieckim do Kamczatki i Władywostoku na wschodzie.

Od początku lat 2000. pismo nasze było wspierane przez Senat RP, później przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP i Kancelarię Prezesa Rady Ministrów RP. Od tego roku ponownie mamy wsparcie Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Od samego początku redagowaliśmy nasze pismo razem z redaktor naczelną Ludmiłą Poleżajewą. Chcę po-



dziękować jej za wieloletni społeczny wysiłek. Od dwóch lat niżej podpisany kieruje pracą naszego niewielkiego zespołu. Składam podziękowania również członkom redakcji i naszym autorom za wieloletnią współpracę. Mam nadzieję na dalszą owocną współpracę na rzecz podtrzymywania polskości w dalekich zakątkach Rosji.

Sergiusz LEONCZYK,
redaktor naczelny

Koncert Chopinowski w ramach «Festiwalu Frankofonii»



4 kwietnia br. w ramach trwającego w 2024 r. «Festiwalu Frankofonii», przy wsparciu Ambasady Kanady w Moskwie, Instytut Polski zorganizował Koncert Fortepianowy Fryderyka Chopina.

Uczestnikami wydarzenia byli ambasadorowie, dyplomaci oraz zaproszeni goście. Spotkanie zostało zorganizowane w rezydencji Ambasadora Kanady w Moskwie w duchu wspólnego polsko-francuskiego dziedzictwa, w którym szczególnie miejsce zajmuje twórczość Fryderyka Chopina.

Spotkanie rozpoczęło się od wystąpień Ambasador Kanady w Federacji Rosyjskiej Sarah Taylor oraz Ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej w Federacji Rosyjskiej Krzysztofa Krajewskiego.

W swoim wystąpieniu Ambasador Krzysztof Krajewski podkreślił, iż kompozycje Chopina odzwierciedlają piękno i bohaterstwo polskiej duszy oraz dodał, że w muzyce Chopina tkwi coś nieuchwytnego, co porusza serca i łączy dusze zarówno z Polską, jak i z Francją. Ambasador zauważył, że kompozycje wielkiego polskiego pianisty są jak most, który łączy dwie kultury i dwa narody, przypominając nam o bogactwie polsko-francuskiego dziedzictwa.

W repertuarze, który wykonał uznany pianista, profesor Moskiewskiego Konserwatorium Państwowego im. Piotra Czajkowskiego, Jacob Katsnelson, znalazły się takie utwory Fryderyka Chopina jak Nokturn H-dur nr 1 Op. 32, Rondo c-moll op. 1, Nokturn F-dur op. 15, Walc cis-moll, Op. 64, Walc op. posthum e-moll, Andante spianato oraz Wielki Polonez Es-dur op. 22.

Dzięki utworom wielkiego polskiego kompozytora uczestnicy mogli oddać się magicznej podróży w czasie i przestrzeni do serca Polski i Francji.

Informacja
Instytutu Polskiego w Moskwie





Obchody 84. rocznicy Zbrodni Katyńskiej

9 kwietnia 2024 r. w związku z 84. rocznicą Zbrodni Katyńskiej, Ambasador Krzysztof Krajewski wraz z Małżonką oraz delegacją Pracowników Ambasady RP w Moskwie i funkcjonariuszami Służby Ochrony Państwa uczcił pamięć ofiar ludobójstwa.

Na terenie Polskiego Cmentarza Wojennego w Katyniu Ambasador z Małżonką zapalił znicz oraz złożył wieniec. Ambasador złożył także wiązanek biało-czerwonych kwiatów pod ścianą pamięci.

Na rosyjskiej części cmentarza Ambasador wraz z Małżonką i członkami Delegacji uczcił pamięć ofiar represji stalinowskich zapalając znicz i składając kwiaty pod krzyżem prawosławnym oraz pod pomnikiem.

Przypomnijmy: w konsekwencji zawartego 23 sierpnia 1939 r. paktu

Ribbentrop – Mołotow, 17 września 1939 r. broniąca się przed napaścią hitlerowskich Niemiec Polska została zaatakowana ze wschodu przez Związek Sowiecki. W rezultacie do sowieckiej niewoli trafiło ponad 200 tys. polskich jeńców. Wśród nich znajdowali się polscy oficerowie, którzy zostali zamknięci w specjalnych obozach NKWD w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie. Oprócz nich znaleźli się tam również funkcjonariusze mundurowi, szczególnie Policji Państwowej.

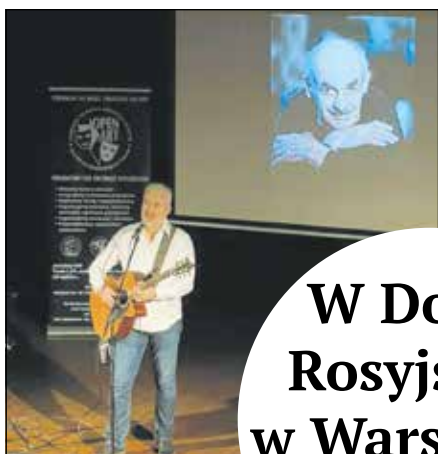
W kwietniu 1940 roku Związek Sowiecki, na mocy decyzji najwyższych władz z Józefem Stalinem i Ławrientijem Berią na czele, dokonał zamordowania co najmniej 21 768 obywateli Polski. Zbrodnia ta zyskała nazwę Zbrodni Katyńskiej.

Obecnie obserwujemy próby ponownego fałszowania zbrodni katyń-

skiej i negowania odpowiedzialności Związku Sowieckiego. W 2004 roku zostało umorzone śledztwo Głównej Prokuratury Wojskowej w sprawie zbrodni katyńskiej. Postanowienie o umorzeniu śledztwa wraz uzasadnieniem opatrzone klauzulą „ściśle tajne” i do dziś nie jest ono znane stronie polskiej. Nie została również wykonana deklaracja prezydenta Rosji Władimira Putina z 29 września 2004 roku o przekazaniu stronie polskiej całości materiałów śledztwa zgromadzonych w 183 tomach, a 116 tomów utajniono. W rosyjskiej przestrzeni publicznej coraz częstsze są głosy negujące fakt zbrodni i odpowiedzialność Związku Sowieckiego, wbrew prawdzie historycznej.

Pamiętamy i będziemy pamiętać!

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**



W Domu Rosyjskim w Warszawie

W Rosyjskim Domu w Warszawie 23 kwietnia 2024 r. odbył się koncert poświęcony twórczości Władimira Wysockiego i Bułata Okudźawy.

Według polskiego aktora, barda syberyjskiego, dyrektora artystycznego festiwalu muzycznych Jewgienija Malinowskiego, związek Władimira Wysockiego z Polską jest bardzo silny, a sam poeta stał się już częścią jej historii, literatury i kultury. Twórczość Wysockiego

go wywarła znaczący wpływ na wielu polskich artystów, m.in. znanych na całym świecie Jacka Kaczmarskiego, Jerzego Hoffmana, Krzysztofa Zanussi, Daniela Olbrychskiego. Warszawa nadal jest miastem, w którym mieszka wielu polskich przyjaciół i wielbicieli rosyjskiego poety i barda.

Wieczór był również poświęcony zbliżającej się 100 rocznicy urodzin poety, prozaika, scenarzysty, barda i kompozytora Bułata Okudźawy. To

dzięki przyjaźni dwóch idoli, którzy stali się symbolem całej epoki – Władimira Wysockiego i Bułata Okudźawy – powstało wiele piosenek uwielbianych przez wszystkich. Niektóre z nich goście mogli posłuchać i razem zaśpiewać na koncercie.

Wieczór zapoczątkował nowy projekt „Warszawska Wiosna Pieśni i Poezji”, będący kontynuacją wieloletniego i lubianego przez warszawiaków Festiwalu Piosenki i Poezji Władimira Wysockiego.

Pracownicy Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Moskwie wraz z Ambasadorem Krzysztofem Krajewskim przyłączają się do akcji „Żonkile” w 81. rocznicę Powstania w Getcie Warszawskim.

19 kwietnia przypada 81. rocznica wybuchu powstania w getcie warszawskim – największego zbrojnego zrywu Żydów podczas II wojny światowej, a zarazem pierwszego powstania miejskiego w okupowanej Europie. Tego dnia Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN organizuje corocznie akcję społeczno-edukacyjną Żonkil. Ostatni przywódca Żydowskiej Organizacji Bojowej, Marek Edelman, który przeżył likwidację getta, przez lata pielęgnował pamięć o wydarzeniach z 1943 roku. Do końca życia w rocznicę powstania przychodził pod pomnik Bohaterów Getta, by oddać hołd poległym towarzyszom. Wraz z nim przychodziło coraz więcej ludzi z żółtymi kwiatami.

– Żółty żonkil jest symbolem zbiorowej pamięci. My wszyscy, którzy chcieliśmy pamiętać, zanosiliśmy na Muranów żonkile – powiedziała Paula Sawicka,

psycholożka, była nauczycielka akademicka, związana z opozycją demokratyczną. Wspólnie z Markiem Edelmanem napisała książkę „I była miłość w getcie”.

Akcji od początku towarzyszy hasło „Łączy nas pamięć”, które podkreśla siłę wspólnoty, znaczenie solidarności, potrzebę dialogu ponad podziałami. Głę-

boko wierzymy, że pamięć o przeszłości jest jedną z nadrzędnych wartości, które nas jednoczą i nadają nam wspólną tożsamość – niezależnie od światopoglądu czy sympatii politycznych.

Pamiętamy i łączy nas pamięć!

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**

81. rocznica powstania w Getcie Warszawskim





Konkurs recytatorski w Moskwie

6 kwietnia 2024 roku w kurii Katedry Niepokalanego Poczęcia NMP w Moskwie odbyło się spotkanie wielkanocne Moskiewskiej Narodowo-Kulturalnej Autonomii Polaków „Dom Polski” Dom Polski w Moskwie. Gośćmi wydarzenia byli kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Rosji Sławomir Łuczak, konsul Anna Domska-Łuczak, prezes FPANK „Kongres Polaków w Rosji” Halina Subotowicz-Romanowa oraz o. Dariusz Gojko.

Tegoroczna impreza wielkanocna połączona była z konkursem recytacji wierszy polskich poetów, w którym wzięło udział ponad 30 osób, w tym dzieci.

Zwycięzcami konkursu zostali:

I kategoria (dzieci)

- 1 miejsce – Konstanty Świątczenkow.
- 2 miejsce – Ania Naumowa.
- 3 miejsce – Ola Naumowa.

Wyróżnienia: Mark Antufjew, Aleksandra Antufjewa, Nastia Naumowa

II kategoria (dorośli)

- 1 miejsce – Helena Wiercińska.
- 2 miejsce – Swietłana Wasilec.
- 3 miejsce – Jerzy Moisiejew.

Wyróżnienia: Eugeniusz Brazul-Bruszkowski (poza konkursem), Maksym Wasilewski, Karina Aleksiejewa
Serdecznie gratulujemy wszystkim uczestnikom konkursu!

#PAI http://pai.media.pl/pai_wiadomosci.php?id=32961

Informacja:

Polonijna Agencja Informacyjna

Na podstawie:

Kongres Polaków w Rosji / Dom Polski w Moskwie

Architekt Polski Lalewicz

8 kwietnia w Instytucie Polskim odbyło się spotkanie z cyklu „Polacy w Sankt Petersburgu” poświęcone wybitnemu polskiemu architektowi Marianowi Lalewiczowi (1876–1944) oraz jego projektom w Petersburgu i w Warszawie.

O Lalewiczu opowiadał prof. Aleksander Czepiel, autor książki „Architekt Marian Lalewicz”. Rozmowę z autorem publikacji prowadziła prof. Swietłana Lewoszko.

Zgromadzonych przywitała p.o. dyrektora IP Joanna Ślubowska.

W tym roku przypada 80. rocznica śmierci Mariana Lalewicza, zamordowanego przez Niemców w czasie Powstania Warszawskiego.

Fot.: E. Martynowicz (IP)



24. rocznica otwarcia Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje

2 września 2024 roku członkowie Moskiewskiej Narodowo-Kulturalnej Autonomii Polaków „Dom Polski” wzięli udział w uroczystościach upamiętniających 24. rocznicę otwarcia Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje. Obecni byli również przedstawiciele środowisk polonijnych z Tweru i pracownicy Ambasady RP w Moskwie na czele z Ambasadorem Krzysztofem Krajewskim, który wygłosił okolicznościowe przemówienie.

W imieniu Domu Polskiego przy krzyżu cmentarnym złożono kwiaty i zapalono znicze. Kwiaty złożono także pod pomnikiem represjonowanych obywateli ZSRR. Proboszcz Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Przemienienia Pańskiego w Twerze o. Michał Nuckowski odprawił Mszę Świętą.

We wsi Miednoje wieczny spoczynek znalazło ponad 6 300 wojskowych i funkcjonariuszy Państwa Polskiego więzionych w obozie specjalnym w Ostaszkowie i zamordowanych przez NKWD w 1940 roku. Prace ekshumacyjne rozpoczęły się w 1991 roku. W wyniku polsko-rosyjskiej współpracy groby pomordowanych objęto opieką i we wrześniu 2000 roku utworzono tam ośrodek informacyjno-muzealny.

Informacja:

Polonijna Agencja Informacyjna

Na podstawie:

Kongres Polaków w Rosji / Dom Polski w Moskwie



ofiary „Operacji Polskiej” NKWD. Według oficjalnych wyjaśnień, wywieziono go w celu „renowacji” po akcie wandalizmu, i od tej pory ROS „Kongres Polaków w Petersburgu” i działacze społeczni domagają się przywrócenia tego polskiego pomnika, a także tablicy ku czci polskich więźniów Twierdzy Szlisselburskiej.

O polskich ofiarach represji pamiętają także w innych regionach Rosji, nie

Dzień Pamięci Ofiar Represji Politycznych

19 października 2024 roku w związku z obchodzoną w Rosji 30 października Dniem Pamięci Ofiar Represji Politycznych członkowie Moskiewskiej Narodowo-Kulturalnej Autonomii Polaków „Dom Polski” odwiedzili dawny poligon NKWD w Butowie. Tutaj i w pobliskiej Komunarcie w czasach stalinowskich odbywały się masowe egzekucje i pochówki ofiar represji. W Butowie spoczywają obecnie 20 762 osoby sześćdziesięciu

narodowości, w tym wielu duchownych prawosławnych. Leży tam 1 176 Polaków: członkowie i kierownictwo działającej przed wojną w radzieckiej stolicy organizacji polonijnej, zwykli moskwianie. Po wspólnej modlitwie w dwóch językach delegacja złożyła kwiaty i zapaliła znicze przy symbolicznym krzyżu i przy pomniku „Ogród pamięci”.

W Petersburgu kwiaty złożono na Lewaszkowskim Pustkowie w miejscu, gdzie do lipca 2023 roku stał krzyż upamiętniający

tylko w związku z rocznicami. W czerwcu bieżącego roku udało się nareszcie przywrócić zniszczone przez wandalów tablice z ponad stu nazwiskami mieszkańców i księży polskiej wsi Białystok w obwodzie tomskim, którzy zginęli w wyniku wspomnianej „Operacji Polskiej”. Nowy krzyż zamiast ściętego postawiono tam rok temu przy aktywnym udziale wspólnoty katolickiej.

Informacja

Ambasady RP w Moskwie

Pamięci żołnierzy Państwa Podziemnego

14 sierpnia br. w przeddzień Święta Wojska Polskiego, Ambasador RP w FR Krzysztof Krajewski oddał hołd żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego – więźniom łagru NKWD-MWD nr 270, który znajdował się w Borowiczach w obwodzie nowogrodzkim. Ambasador złożył kwiaty i zapalił znicze przy polskiej tablicy w Jogle, upamiętniając ofiary tamtejszego łagru.

W czasie II wojny światowej oraz po wojnie do łagrów NKWD w rejonie Borowicz zsyłano przedstawicieli wielu narodowości. W listopadzie 1944 r., w ramach rozprawy ze strukturami Polskiego Państwa Podziemnego, deportowanych zostało blisko pięć tysięcy osób uznanych za „wrogów władzy ludowej”, w większości żołnierzy Armii Krajowej, więzionych w Sokołowie Podlaskim, Lublinie i Przemyślu. W latach 1944-1946 w kompleksie łagrów nr 270 Borowicze, który był jednym z największych i najcięższych łagrów północno-zachodniej części ZSRS, ponad 600 Polaków zmarło z głodu, chorób lub wycieńczenia i zostało pochowanych w bezimiennych mogiłach.



Polskie znaki pamięci ustanowiono w latach 1993–2004 staraniem Środowiska Borowiczczan, Rady Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa z Warszawy oraz lokalnej administracji. Jest to jedyny niemal w pełni upamiętniony kompleks łagrów w Rosji.

Pamięci ofiar „polskiej operacji NKWD”



Ambasador RP w FR Krzysztof Krajewski w przededniu rocznicy rozpoczęcia przez NKWD tzw. operacji polskiej odwiedził cmentarz w Lewaszowie i złożył kwiaty na miejscu dawnego pomnika „Pamięci Polaków – ofiar masowych represji rozstrzelanych w latach 1937–1938”.

Monument ufundowany przez polskie władze, zawierający elementy chrześcijańskie, został wywieziony bez uprzedzenia w lipcu 2023 r. w nieznanym kierunku. Granitowa bryła z pochylonym krzyżem katolickim ważąca ok. 7 ton została prawdopodobnie zdekonstruowana i zniszczona. Dziękujemy wszystkim, którzy na miejsce usuniętego pomnika wciąż przynoszą kwiaty i znicze.

Ambasador złożył również kwiaty pod pomnikiem pamięci ukraińskich ofiar stalinowskich represji, który został zastąpiony czarną folią po wybuchu wydarzeń na Ukrainie w 2022 r. przez administrację cmentarza. W uroczystości wziął udział Konsul Generalny RP w Sankt Petersburgu Grzegorz Ślubowski.

Operacja polska – jedna z tzw. operacji narodowościowych NKWD

przeprowadzona w latach 1937–1938 (okres Wielkiego Terroru), polegająca na masowych represjach wymierzonych w Polaków w Związku Sowieckim. Pod zarzutem m.in. szpiegostwa na rzecz II Rzeczypospolitej oprócz Polaków represjonowano również Rosjan, Ukraińców, Białorusinów, Żydów i przedstawicieli innych narodów i grup etnicznych zamieszkujących ZSRS. Na tle innych operacji narodowych „operacja polska” wyróżniała się wyjątkową skalą represji, a także brutalnością i surowością. Straceni Polacy stanowili 44,9 % ofiar wszystkich operacji narodowościowych. Wciąż nie znamy ostatecznej liczby osób represjonowanych – według szacunków było to co najmniej 139 835 osób, z czego nie mniej niż 111 091 zamordowano strzałem w tył głowy, a 28 744 skazano na pobyt w łagrach. Do dzisiaj ustalono ok. 100 miejsc pochówków ofiar, według historyków stanowi to zaledwie około jednej trzeciej wszystkich miejsc.

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**



**Polska:
kultura
i tradycja**

z Ewą
MICHAŁOWSKĄ-WALKIEWICZ

Bibułkarstwo: ozdoby na każdy czas

Bibułkarstwo, to podstawowy element staropolskiej tradycji tożsamy z polską wsią od wielu lat. Tradycja tworzenia ozdób z bibuły wiąże się ze zwyczajem zdobienia nimi izb mieszkalnych, głównie z okazji różnych świąt. Długie i mroźne zimowe wieczory, sprzyjały spotkaniom gospodyń, które wykonując kwiaty z bibuły chciały nimi przywrócić kolory minionego lata.

Kolorowe domy

Ozdoby z bibuły, wykonywane były na wzór kwiatów i różnych roślin występujących w naturze. A były to dla przykładu maki, stokrotki, chabry, niezapominajki i dzwonki. Bibuła znalazła swoje zastosowanie przy wyrobie ozdób szczególnie w XVIII i XIX wieku jak również w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Ten w miarę tani

surowiec sprowadzali zajmujący się handlem Żydzi. Z czasem wykształciły się rozmaite techniki bibułarskie, takie jak wycinanie, skręcanie, zwijanie, rolowanie, cukierkowanie czy becikowanie. Bibuła była w tym celu używana zarówno karbowana jak i gładka.

Panie bibułkarki

Bibułkarki znalazły także sposób na ochronę ozdób przed wpływem warunków atmosferycznych. Dlatego też aby dłużej ich wyrób cieszył oko, zanurzały one gotowe wyroby w rozpuszczonym wosku, co chroniło bibułkowe kwiaty przed utratą kształtu i koloru pod wpływem światła, temperatury i wilgoci. W dzisiejszych czasach bibułkarstwo należy niestety do tzw. ginących rękodzieł ludowych. Umiejętność tworzenia kwiatów z papieru posiada coraz mniej

osób. Obecnie bibułkarstwem zajmują się głównie twórcy ludowi, świadomie kultywujący dawne tradycje.

W Stowarzyszeniu Relax w Stawie Kunowskim

Nasza Redakcja zaproszona została do placówki Stowarzyszenia Relax, by tutaj właśnie przypatrzeć się jak powstają ozdoby wykonane z różnych gatunków bibuły. Tutaj mogliśmy podziwiać gałązki imitujące jaśmin, głóg i bez. Urodziwe szkatułki dekorowane bibułą, piękne flakony oklejone kolorowymi kwiatami przypominającymi róże, to urokliwe przedmioty wykonywane w Stawie Kunowskim. Pod bacznym staraniem pań, które od pokoleń zajmują się bibułkarstwem, tworzone są prawdziwe cudowniki, które potrafią zachwycić najbardziej wyszukane gusta.

Wizyta na Dalekim Wschodzie

Pierwszego dnia wizyty na Dalekim Wschodzie 27 września 2024 r. Ambasador RP w Federacji Rosyjskiej Krzysztof Krajewski wspólnie z Konsulem Generalnym RP w Irkucku Krzysztofem Świderkiem złożyli wieniec i zapalili znicze przy pomniku wybitnego „Polskiego Zesłańca” Michała Jankowskiego w osadzie Bezwierchowona Półwyspie Jankowskiego na Dalekim Wschodzie Rosji oraz oddali hołd pamięci synowi M. Jankowskiego, Siergiejowi na miejscowym cmentarzu.

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**



Otwarcie roku szkolnego w Abakanie

6 września, w Abakanie, w Szkole Języka i Kultury Polskiej odbyło się otwarcie nowego roku.

Szkola ta została założona jeszcze w roku 1994 i w tym roku to już jubileuszowe 30 lat istnienia. Szkoła od samego początku miała wsparcie nie tylko od władz polskich, ale również od władz miasta (1994–2004) Abakanu oraz republiki (2004–2014). Niestety już od 10 lat, Szkoła nie ma żadnego wsparcia od władz rosyjskich, mimo tego, że wszyscy uczniowie tej Szkoły



są obywatelami Rosji. Oprócz nauczania języka polskiego (zajęcia prowadzi absolwentka UMCSu w Lublinie Olga Siedych) prowadzone są zajęcia z muzyki i sztuki polskiej. Swoje próby prowadzi istniejący od 1997 r. ludowy zespół

«Syberyjski Krakowiak» (kierowniczka zespołu Marina Kożewnikowa).

Szkola ma 5 grup – dorośli, młodzież, dzieci w 3 grupach wiekowych. Obecnie trwa rekrutacja do nowej grupy.

Red.

Nasza Redakcja została zaproszona do kościoła świętego Bartłomieja we Wsoli, na cudowny koncert muzyczny. Ten chwytający za serce koncert Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, upamiętniał kolejną rocznicę zwycięstwa Polaków nad bolszewikami w „Cudzie nad Wisłą”, mającym miejsce w roku 1920.

Historia zespołu

Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego, szeregiem swoich występów kultywuje dziedzictwo polskiej tradycji i patriotyzmu. Wykonując znane nam wszystkim pieśni historyczne i utwory instrumentalne, którymi mogliśmy się delektować podczas występu Kwartetu Smyczkowego, artyści tego zespołu niosą widzom wiarę i na-



Koncert we Wsoli: na występie Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego

**Polska:
kultura
i tradycja**

z Ewą
MICHAŁOWSKĄ-WALKIEWICZ

dzieję w lepsze jutro. Zespół ten swoimi koncertami wprawia każdego miłośnika historii we wzruszenie i zadumę, dając jednocześnie miłość do polskiego oręża, a przy okazji wprawiając go w stan głębszej refleksji nad minionym czasem. Rozpiętość repertuaru z jakim występuje Reprezentacyjny Zespół Artystyczny Wojska Polskiego, trafia do serca każdego Polaka czującego na sprawę dobra naszej Ojczyzny.

Po 123 latach polskiego niebytu

Pieśni patriotyczne wykonane przez wojskowych artystów, wycisnęły niejedną łzę z oczu wzruszonego widza. Wraz z zespołem niektórzy nawet śpiewali znane i kochane przez wszystkich pieśni takie jak „Pierwsza brygada”, „Warszawianka” czy też „Pierwsza Kadrowa”. Każdy zna pieśń o polskich legionach, które to na swoich bagnietach przyniosły Polakom po 123 latach niewoli narodowej upragnioną niepodległość w 1918 roku. Koncert Kwartetu Smyczkowego w składzie Daniel Kubisz pierwsze skrzypce, Agata Horosiewicz-Bergman drugie skrzypce, Roman Figarski altów-



ka, a także Justyna Osiecka-Pieron wiolonczela. także nie miał sobie równych. Był on też wzbogacony występem Aleksandry Okrasy (sopran) oraz Andrzeja Wiśniewskiego (tenor). Ulubione przez wszystkich utwory prezentowane przez zespół, potrafiły uduchowić każdego Polaka, który umie jak nikt inny cieszyć się

z tego czego dokonali Polscy Żołnierze ponad sto lat temu pod Radzyminem i Warszawą.

Raz jeszcze Nasza Redakcja chce podziękować ks. dr Romanowi Kotlimowskiemu, proboszczowi kościoła pw. św. Bartłomieja we Wsoli za zaproszenie na ten cudowny koncert.

Polski Ambasador odwiedził Irkuck

W dn. 06.10.24 r. Ambasador RP w Federacji Rosyjskiej Krzysztof Krajewski wraz z małżonką wziął udział w spotkaniu z przedstawicielami Polskiej Autonomii Kulturalnej „Ogniwo”, polonijnym duchowieństwem, przedstawicielami polonijnej świata nauki, kultury i biznesu.

Ambasador z przedstawicielami polskiej społeczności z Irkucka, Angarska, Wierszyny wzięli udział we mszy św. w Katedrze Irkuckiej.

W tymże dniu Ambasador Rzeczypospolitej Polskiej w Federacji Rosyjskiej Krzysztof Krajewski wspólnie z Konsulem Generalnym Rzeczypospolitej Polskiej w Irkucku Krzysztofem Świderkiem złożył kwiaty na Memoriale Piwowaricha („Rowy Śmierci” – zbrodnia NKWD również na miejscowych Polakach) w miejscu gdzie znajdował się polski pomnik usunięty przez władze rosyjskie. Ambasador złożył również kwiaty na miejscu wyciętego krzyża litewskiego, na pomniku żydowskim oraz na „rowach śmierci”.

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**



Wieczór poezji Czesława Miłosza

W dniu 08.10.24 r. Ambasador RP w Federacji Rosyjskiej Krzysztof Krajewski wraz z małżonką wziął udział w wieczorze z polską poezją poświęconym twórczości Czesława Miłosza. Wieczór przygotowany przez Konsulat Generalny RP w Irkucku był adresowany dla polskich środowisk Irkucka, spotkał się z dużym zainteresowaniem „Polskich Sybiraków” i wywołał ożywioną dyskusję podczas prezentacji twórczości artysty.

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**



NOWE KSIĄŻKI

Książka zabiera czytelnika w niesamowitą podróż przez mroźne obszary Syberii, gdzie temperatura spada nawet do -50°C.

Autor przemierzył kilkaset kilometrów, by dotrzeć do celu, pokonując lodową rzekę Kołymę i przekraczając granice własnych możliwości.

Opowieść o odwadze, determinacji i niezłomnej woli, która pozwoliła mu przejść blisko 560 kilometrów.

To także opowieść o ludziach, którzy mimo ekstremalnych warunków potrafią okazywać serdeczność i przyjaźń.

Daj się porwać tej niezwyklej podróży już dziś.



„Na nartach przez mrozy Syberii”

Czego dowiesz się z książki:

- Jak przygotować się do przebywania w ekstremalnych warunkach niskich temperatur. Dowiesz się, jak odpowiednio dobrać sprzęt, ubranie, jedzenie i apteczkę, aby zapewnić sobie bezpieczeństwo podczas podróży.
- Jak śrubokręt krzyżakowy uratował autorowi ekspedycje.
- Jak odnaleźć w ciemną noc domek myśliwski, nie korzystając z GPS ani mapy.
- Jakie niepisane zasady obowiązują w domkach myśliwskich, dlaczego drzwi w tych domkach zawsze są otwarte, a pudełko zapalek leży obok pieca.
- Jak pies husky wspomagał autora w odnajdywaniu szlaku kiedy widoczność ograniczona była do kilku metrów.
- Jak ratować psa, gdy ten wpadnie w sidła łowieckie.
- Jak tłuszczy z niedźwiedzia pomógł autorowi uniknąć odmrożeń.

Dla kogo jest ta książka?

„Na nartach przez mrozy Syberii” to nie tylko książka dla zapalonych podróżników, ale i dla każdego, kto chce zanurzyć się w autentycznej opowieści pełnej przy-

gód, refleksji i niezapomnianych widoków. To opowieść o sile woli, determinacji oraz niezłomności ducha ludzkiego w obliczu surowego klimatu Syberii.

Zachęcamy do zanurzenia się w fascynującym świecie Krzysztofa Suchowierskiego i do przeżycia razem z nim wyprawy życia. Dowiedz się więcej i zanurz się w opowieść, która przeniesie Cię w mało znane zakątki naszej planety. Przygotuj się na lekturę, która z pewnością dostarczy Ci niezapomnianych wrażeń i przeżyć.

Kim jest autor książki:

Krzysztof Suchowierski
(Rocznik 1985 Białystok)

Jego przygoda z Syberią rozpoczęła się w 2013 roku, kiedy to wyruszył samotnie na rowerze z rodzinnego Białegostoku na wschód daleko na wschód. Dotarł do Białegostoku na Syberii, pokonując ponad 9000km.

Zima 2014 przyniosła mu wyzwanie w samym sercu mroźnej Jakucji. Przemierzył na rowerze 3700 km, wytrzymując zimowe warunki Syberyjskiej zimy. Najniższą odnotowaną temperaturą było -55 stopni Celsjusza.



Jego determinacja i hart ducha zostały ponownie wystawione na próbę w 2016 roku, kiedy to samotnie przeszedł 560 km korytem rzeki Kołymy w temperaturach dochodzących do -50 stopni Celsjusza. Za te wyprawy został doceniony i nagrodzony na festiwalu Kolosy, zdobywając wyróżnienie w kategorii „Wyczyn roku”.

W „Wyzwaniu Lumix” organizowanym przez Panasonic, historia z wyprawy rowerowej przez Jakucję zajęła zaszczytne drugie miejsce.

Autor dwóch książek: „Rowerem przez mrozy Jakucji” oraz „Na nartach przez mrozy Syberii”.

Jego historia została uwieczniona w filmie „Chudzielec”, który zdobył uznanie i Złotą Emigrę na festiwalu filmowym w Londynie.



„Łzy Sybiru”

„Łzy Sybiru” to książka, która oddaje głos ofiarom sowieckiego reżimu i ich niezłomnemu duchowi walki o przetrwanie.

To przenikliwe i wzruszające wspomnienia dzieci zesłanych na Sybir, które musiały stawić czoła największym wyzwaniom w swoim życiu. To opowieść o ich odwadze, wytrwałości, nadziei i wierze w powrót do wolnej Polski.

Każda linijka tej książki, jest świadectwem siły ludzkiego ducha, zdolności do przetrwania w najbardziej

NOWE KSIĄŻKI

niesprzyjających warunkach i niezmierzonej zdolności do odnalezienia światła w ciemności.

Autorka – Dorota Pietruszka, pedagog, nauczyciel, pasjonat historii. Członek Stowarzyszenia Pamięci Polskiego Sybiru. Odznaczona Srebrnym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, Honorową Odznaką Sybiraka, Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Związku Sybiraków, medalem „Pro Memoria”, za wybitne zasługi w utrwalaniu pamięci o ludziach i czynach w walce o niepodległość Polski podczas II wojny światowej i po jej zakończeniu.

„Sybir. Dzieje polskich zesłańców XVIII–XX w.”

Syberyjskie piekło, wstrząsające historie i nieugięta wolaprzetwaniaw książce nowej dr. Marka Klecela – „Sybir. Dzieje polskich zesłańców XVIII–XX w.”

Już od XVIII wieku, kiedy wpływo-
we kręgi społeczne upowszechniały pogląd o korzyściach płynących z obcego protektoratu, Polacy doświadczali brutalnej rzeczywistości wyzysku, niewoli i wynaradawiania. Pierwsze transporty na daleki Sybir wyruszyły jeszcze przed końcem XVIII wieku, a przez kolejne stulecia ziemia ta zapełniała się najszlachetniejszymi i najbardziej niezłomnymi przedstawicielami naszego narodu. W nieludzkich warunkach walczyli z głodem i chorobami oraz zmuszani byli do najcięższych robót.

Najnowsza publikacja wydawnictwa Biały Kruk autorstwa dr. Marka Klecela, znakomitego warszawskiego historyka literatury, publicysty, wydawcy i redaktora, pt. „Sybir. Dzieje polskich zesłańców XVIII–XX w.” to fascynująca lektura właśnie o tych losach. W przejmujący sposób ukazuje okrucieństwa, katorgę i dramatyczne dzieje polskich zesłańców żyjących w nieludzkim systemie rosyjskiego samodzierżawia i absolutnej władzy carów. To także niezwykle

opowieść o nieugiętej woli przetrwania, determinacji i niezłomności ludzi, którzy mimo przeciwności losu nie ztratili swojej tożsamości i ducha walki.

Za co Polaków zsyłano w te bestialskie warunki?! Pytanie to nieodparcie nasuwa się podczas czytania tej przejmującej książki. Tysiące Polaków, najlepszych synów swojego narodu, było zsyłanych na Sybir za umiłowanie własnego kraju, walkę o jego wolność, postawy patriotyczne i przywiązanie do wiary katolickiej. Wszelki sprzeciw wobec caratu karany był surowo; najczęściej właśnie wyekspediowaniem na tę nieludzką ziemię, skąd przeważnie nie było już powrotu. „Przewiną” mogło być nie tylko przygotowywanie narodowych powstań czy zamachów na cara lub jego funkcjonariuszy, ale także... czytanie nieprawomyślnych książek o patriotycznej wymowie.

Dr Marek Klecel, znakomity znawca dziejów syberyjskich zesłańców, przedstawia żywe i przejmujące historie wielu Polek, Polaków i całych polskich rodzin, od senatorów Rzeczypospolitej po losy braci Piłsudskich. Historie te, choć często tragiczne, ukazują niezwykłą wielkość i niezłomność polskiego ducha. Autor przytacza również przykłady karier naukowych niektórych sybiraków, tworząc niezwykle bogatą



opowieść, która kończy się na początku XX wieku.

Książka, wzbogacona aż 190 ilustracjami, to nie tylko znaczący fragment historii polskiego narodu i hołd oddany męczennikom. To także wielka przestroga dla tych współczesnych Polaków, którzy i dziś upatrują szansy dla Rzeczypospolitej w zagranicznym „protektoracie”. „Sybir. Dzieje polskich zesłańców XVIII–XX w.” to lektura, która wzbogaci Państwa wiedzę historyczną, ale również poruszy serca i umysły. To książka, która zasługuje na miejsce w każdej polskiej bibliotece domowej.

Więcej na <https://bialykrak.pl/ksiegarnia/ksiazki/sybir-dzieje-polskich-zeslancow-xviii-xx-w>

„Niebo zalewa mi oczy”

Wiersze Musy Czachorowskiego
(Wrocław 2022, Wydawnictwo Akwedukt)

Kilkaset lat temu na słowiańskiej ziemi osiedlili się Tatarzy. W przedwojennej Polsce żyło, według różnych źródeł, od pięciu i pół do ośmiu tysięcy Tatarów. Funkcjonowało też 19 gmin mużułmańskich, posiadających siedemnaście meczetów. Po II wojnie światowej w granicach Polski pozostały jedynie dwa: w Bohonikach i Kruszynianach, podlaskich wioskach, nadanych tatarskim oficerom jeszcze przez króla Jana III Sobieskiego. Wiare Tatarzy zachowali, jednak język utracili jeszcze w połowie XVI w.

Poezję polscy Tatarzy pisali w języku polskim. Wśród poetów warto wyodrębnić twórczość Macieja Achmatowicza i Stanisława Kruczyńskiego. Ich wiersze ukazały się drukiem w okresie międzywojennym. Dopiero w połowie lat 70. XX wieku na dwóch końcach Polski – we Wrocławiu i w Gdańsku – zadebiutowało dwóch poetów tatarskich: Musa Czachorowski oraz Sielim Chazbijewicz.

Musa Czachorowski – dziennikarz,

poeta, tłumacz, wydawca. Rzecznik prasowy Mużułmańskiego Związku Religijnego w RP. Redaktor naczelny kwartalnika „Przegląd Tatarski”. Autor kilkunastu zbiorów poetyckich, tłumaczeń bajek tatarskich oraz licznych publikacji związanych z tematyką tatarską i mużułmańską, w tym przekładu Koranu.

Utwory zebrane w nowym tomiku przetłumaczył na język tatarski z rosyjskich przekładów Musy Czachorowskiego Lenar Szajeh, który na co dzień jest dziennikarzem, pisarzem, tłumaczem i redaktorem naczelnym Tatarskiego Wydawnictwa Książkowego w Kazaniu. Lenar Szajeh jest doktorem nauk filologicznych. Warto też zaznaczyć, że tłumaczenie wierszy odbyło się na używany współcześnie na terenie Tatarstanu i w innych regionach Federacji Rosyjskiej język tatar tele, tatarca czyli język tatarski. Tatarski na Krymie zaś jest krymskotatarski, nazywany qirim-tatartili lub qirimtatarca.

NOWE KSIĄŻKI



Dwujęzyczna publikacja – po polsku i po tatarsku – jest pierwszym tego rodzaju przedsięwzięciem w polskiej literaturze. Mamy dzięki temu rzadką możliwość obcowania z polskością i tatarskością wierszy oraz autora.

Sergiusz LEONCZYK

Obchody 80. rocznicy Powstania Warszawskiego

W sobotę 14 września 2024 roku członkowie i goście Moskiewskiej Narodowo-Kulturalnej Autonomii Polaków „Dom Polski” zbrali się w kurii Katedry pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Moskwie, aby razem uczcić 80. rocznicę Powstania Warszawskiego: bohaterskiego i zarazem tragicznego czynu, który w dużej mierze wpłynął na świadomość narodową Polaków.

Po uroczystej części z udziałem prezes FPANK „Kongres Polaków w Rosji” Haliny Subotowicz-Romanowej i opowieści o powstaniu odbył się koncert oparty na wierszach i piosenkach z tamtych czasów. Zabrzmiały utwory zarówno patetyczne, jak i zuchwałe, które podnosiły powstańców na duchu i są teraz symbolem ich niezłomności.

Podczas koncertu zaśpiewano „Rotę”, „Hej, chłopcy”, „Pałacyk Michła”, zarecytowano wiersz „Warszawa” Kamila Baczyńskiego, „Śpiew murów” Tadeusza Gajcego i „Do matki” Józefa Szczepańskiego. Anna Helena Wiercińska artystycznie



zarecytowała „Balladę o matce” Czesława Miłosza. Śpiewając piosenkę „Polskie kwiaty”, członkinie zespołu „Wista” złożyły kwiaty przy symbolicznym grobie powstańców. Pani Krystyna Olchowa podzieliła się wspomnieniami o swoim osobistym udziale w Powstaniu Warszawskim. Pamięć bohaterów uczczono minutą ciszy.

Dziękujemy wszystkim, którzy wzięli udział w organizacji i realizacji wydarzenia.

Jerzy KUNICKI,
Stanisław SZURYGIN
Zdjęcia: Anatol Czajkowski

„Tradycje kulinarne Polski”

Szanowni Państwo, już dostępna jest książka „Tradycje kulinarne Polski”. To bezpłatny ebook prezentujący kuchnię Polski od czasów dawnych Słowian po współczesność. To także opowieść o kulturze kulinarnej, znaczeniu jedzenia świątecznego i jego roli w domowych obrzędach. Książka wzbogacona została anegdotami, legendami, opowieściami oraz odniesieniami do literatury i sztuki. Znalazło się w niej miejsce dla kuchni sarmackiej, a także regionalnej. Uzupełnieniem całości jest rozdział o turystyce kulinarnej oraz 19 prostych przepisów na mniej znane dania z różnych części Polski. Od lutego w ramach projektu ruszą także spotkania w różnych częściach Polski oraz podcast.

Książkę można pobrać bezpłatnie ze strony Fundacji Bunkatura – <https://bunkatura.pl/tradycje-kulinarne-polski>

Autorką książki jest Magdalena Tomaszewska-Bolałek – badaczka kultury kulinarnej, kierownik Food Studies na Uniwersytecie SWPS. Zdobywczyni

nagród kulinarnych w tym: wielu Gourmand World Cookbook Awards, Prix de la Littérature Gastronomique, Diamond Cuisine Award i Nagrody Magellana. Zajmuje się ona historią i antropologią jedzenia, a także turystyką oraz dyplomacją kulinarną. Promowała kuchnię polską w Europie i Azji.

Partnerami publikacji są: Bunkatura, Gospodarstwo Podole Wielkie, Hanami, Instytut Skrzynki – Instytut Dokumentacji, Rozwoju i Promocji Dziedzictwa Kulturowego i Kulinarne Powiatu Poznańskiego oraz Szlak Kulinaryny „Smaki Powiatu Poznańskiego”, LaCava, Muzeum Toruńskiego Piernika oddział Muzeum Okręgowego w Toruniu, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, Muzeum Polskiej Wódki, Piekarnia Cukiernia Grzybki,

Stowarzyszenie Polska Wódka, Szlak Kulinaryny Śląskie Smaki, Śląska Organizacja Turystyczna, VIVAMIX – Oficjalny Dystrybutor KitchenAid w Polsce.

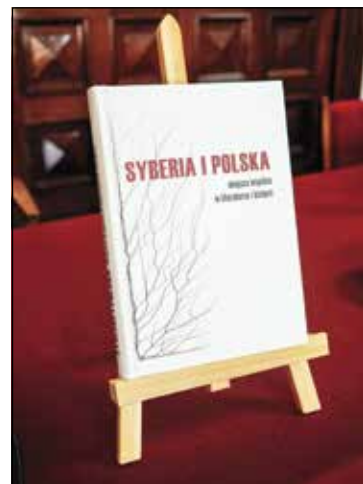
Medialnie projekt wspierają: Kuchniokracja, Mistrz Branży, Podróże ku-

NOWE KSIĄŻKI



linarne, Radio Kulinarne, Smakosze.pl oraz Wydarzenia kulinarne.

Z poważaniem
Fundacja Bunkatura
www.bunkatura.pl



Uroczysta Konferencja w Polskiej Akademii Nauk

20 czerwca 2024 r. z okazji 30-lecia funkcjonowania tzw. Komisji Syberyjskiej została zorganizowana w Warszawie w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk (PAN) konferencja naukowa.

Wydarzeniu towarzyszyła promocja książki będącej pokłosiem

zorganizowanej w 2023 r. w Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku konferencji.

W Konferencji wziął udział dr hab. Sergiusz Leończyk, wygłaszając ref. Syberyjska Polonia: badacze i współczesne dzieje w pracach Komisji Syberyjskiej w latach 1999–2023.

Sergiusz Leończyk, przewodniczący Komisji naukowej OFPNKA „Kongres Polaków w Rosji”, wygłosił swój referat poświęcony badaczom z Polonii Syberyjskiej. Są to znani naukowcy, znawcy historii lokalnej, studenci i doktoranci historii, politologii, socjologii i filologii.

Red.

Nowa monografia wieloautorska

**„Syberia i Polska – miejsca wspólne w literaturze i historii”.
Redakcja naukowa: Magdalena Dąbrowska, Piotr Głuszkowski, Maciej Wyrwa, Marcin Zwolski, Białystok 2024, ss. 469.**

Wwieloautorskie monografie naukowej zostały umieszczone referaty z konferencji o tej samej nazwie, która odbyła się 21–22.04. 2023 w Muzeum Sybiru w Białymstoku.

Referaty w postaci artykułów naukowych zostały podzielone na kilka rozdziałów:

Zbiorowość i jednostka w historii, Kreacje literackie, Sztuka i nauka, Nie tylko polski Sybir, Wspomnienia po latach.

Wśród autorów są znani badacze polskiej obecności na Syberii: Wiesław Caban, Wojciech Olszewski, Eugeniusz Niebelski, Zbigniew J. Wójcik, Zbigniew Kaźmierczyk, Sergiusz Leończyk oraz młodzi autorzy badacze polskich kart w dziejach Syberii.

We wstępie redaktorzy tomu słusznie zauważyli:

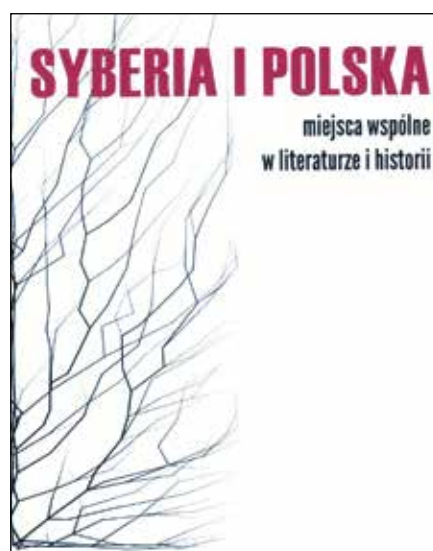
Oddawana do rąk czytelników książka stanowi próbę interdyscyplinarnego – przygotowanego nie tylko przez

historyków i literaturoznawców, ale także kulturoznawców, muzykologów i etnografów – spojrzenia na związki Polski i Syberii na przestrzeni wieków, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń XIX i XX-wiecznych, przy czym – na co należy zwrócić uwagę w kontekście powyższych rozważań o miocie Syberii i obecnych w nich wątkach martyrologicznych i mesjanistycznych – nie tylko ponurych i dołujących, ale także budujących i twórczych. Jeśli wskazywać nas słowa kluczowe książki, to „doświadczenie” jawi się jako jedno z ważniejszych.

Równie istotnym jest „pamięć”, z której i dla której wyrosły poszczególne opracowania.

Interdyscyplinarność i międzypokoleniowość przesztorocznej konferencji sprawiły, iż wielu badaczy często po raz pierwszy miało okazję do spotkania i rozmowy. Konferencja przyniosła już pierwsze owoce, gdyż wielu referentów, szczególnie tych rozpoczynających swe syberyjskie badania, dowiedziało się o istnieniu stałego forum dyskusji o Syberii, jakie co dwa miesiące zapewnia Komisja Badań nad Historią Syberii Polskiej Akademii Nauk, spotykając w Pałacu Staszica w Warszawie.

NOWE KSIĄŻKI



Nieprzypadkowo 20 czerwca 2024 r. z okazji 30-lecia funkcjonowania Komisji Syberyjskiej została zorganizowana w Warszawie w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk (PAN) konferencja naukowa.

Wydarzeniu temu towarzyszyła promocja książki „Syberia i Polska – miejsca wspólne w literaturze i historii”, będącej pokłosiem zorganizowanej w 2023 r. w Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku konferencji.

Red.

Посольство Республики Польша
в Москве открыло свой
Telegram-канал!

В центре нашего внимания:

- политика и экономика
- события и мероприятия
- история и культура

Подписывайтесь на нас!

<https://t.me/PLinRussia>

**Ambasada RP
w Moskwie:
witamy wszystkich
na naszym
Telegram-kanale!**

<https://t.me/PLinRussia>

**Subskrybuj,
czytaj,
zostań z nami!**



Pamięci Polaków na ziemi kazańskiej

29 maja 2024 r. w ramach wizyty w Kazaniu Ambasador RP w Federacji Rosyjskiej Krzysztof Krajewski wraz z małżonką i towarzyszącą delegacją uczcił pamięć Polaków spoczywających w kazańskiej ziemi, złożył kwiaty i zapalił świeczki na katolickiej części Cmentarza Arskiego (ros. Арское кладбище).

Cmentarz Arski jest najstarszą nekropolią Kazania. Wielu spośród pochowanych tu katolików było Polakami. Jednym z najbardziej reprezentatywnych pomników zachowanych na katolickiej części cmentarza jest grób Anny z Iwaszkiewiczów Snitko, zmarłej w 1896 r. Polki pochodzącej z Warszawy.

Informacja
Ambasady RP w Moskwie



Ambasador uczcił w Kazaniu pamięć Jana Baudouina de Courtenay

29 maja 2024 r. Ambasador Krzysztof Krajewski wraz z małżonką Aldoną Krajewską oraz towarzyszącą delegacją odwiedzili Kazański Uniwersytet Państwowy, gdzie znajduje się tablica pamiątkowa poświęcona wybitnemu polskiemu językoznawcy, działaczowi społecznemu, politykowi prof. Janowi Niecisławowi Ignacemu Baudouin de Courtenay. Para ambasadorska złożyła w tym miejscu pamięci kwiaty oddając cześć słynnemu polskiemu badaczowi i wyrażając szacunek dla jego wielkich osiągnięć na polu nauki.



Tablicę odsłonięto w 2011 r. W uroczystości uczestniczył ówczesny Ambasador RP w Federacji Rosyjskiej Wojciech Zajączkowski. Upamiętnienie składa się z owalnej płaskorzeźby przedstawiającej Baudouina de Courtenay oraz trzech tabliczek z napisami w języku polskim, rosyjskim oraz tatarskim: «Pamięci Jana Baudouina de Courtenay (1845–1929) Polaka, wybitnego językoznawcy, twórcy kazańskiej szkoły lingwistycznej, polityka i działacza społecznego, profesora Uniwersytetu Kazańskiego 1874–1883».

Baudouin de Courtenay (ur. 13 marca 1845 r. w Radzyminie, zm. 3 listopada 1929 r. w Warszawie) jest uznawany za jednego z najwybitniejszych w historii swojej dyscypliny. Był profesorem kilku europejskich uniwersytetów i opowiadał

się za prawami mniejszości narodowych w Rosji, za co został aresztowany w 1914 roku. W 1918 roku wrócił do Polski. Od 1918 był profesorem językoznawstwa na Uniwersytecie Warszawskim. Był członkiem Akademii Umiejętności w Krakowie.

Informacja
Ambasady RP w Moskwie





29 maja 2024 r., w ramach wizyty w Kazaniu, Ambasador RP w Federacji Rosyjskiej Krzysztof Krajewski wraz z małżonką Aldoną Krajewską odwiedził rzymskokatolicki kościół Podwyższenia Krzyża Świętego, gdzie złożył kwiaty przed figurami Matki Bożej Fatimskiej i Matki Bożej z Luján.

Wizyta Ambasadora w świątynia zbiegła się z 43. rocznicą zamachu na Papieża Jana Pawła II, do którego doszło 13 maja 1981. Polski Świąty jest szczególnie czczony w kościele Podwyższenia Krzyża Świętego w Kazaniu.

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**



Wizyta Ambasadora w kościele Podwyższenia Krzyża Świętego w Kazaniu





Rocznica powstania nad Bajkałem

158 lat temu (1866) w Kraju Zabajkalskim na Syberii wybuchło powstanie polskich zesłańców, którzy trafili tam po powstaniu styczniowym. Po kilku dniach walk powstańcy zostali straceni. Pamięć o nich została uwieczniona na jednej z tablic na Grobie Nieznanego Żołnierza w Warszawie. Nad Miszyczą w Buriacji ustanowiono krzyż pamięci powstańców, który został zniszczony w 2023 r.

Red.

Ambasador oddał hołd Polskim Zesłańcom w Oziornym

4 czerwca 2024 r. Ambasador Krzysztof Krajewski wraz z małżonką Aldoną Krajewską oraz towarzyszącą delegacją i przedstawicielami miejscowej Polonii uczcił pamięć deportowanych Polaków – ofiar represji stalinowskich pochowanych w latach 1940–1941 r. na cmentarzu we wsi Oziornyj, złożył kwiaty i zapalił świecę na ich mogile. W ceremonii wzięła udział także przedstawicielka administracji Przysiółka Oziornyj, Pani Tatjana Walentinowa Agafonowa.

W miejscowości Oziornyj (ros. Озёрный) znajdują się groby Polaków zmarłych na zesłaniu w czasie II wojny światowej, upamiętnione pomnikiem. Część zmarłych znanych jest z nazwiska, pozostali pozostają anonimowi. Pomnik został ustanowiony 15 sierpnia 1997 r. za zgodą miejscowych władz. Współfundatorami były Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa oraz Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych. Pamiętamy!

Informacja
Ambasady RP w Moskwie



17 czerwca 2024 r. w siedzibie Ambasady RP w Moskwie odbyła się doroczna konferencja nauczycieli polonijnych. W wydarzeniu organizowanym przez Kongres Polaków w Rosji we współpracy z Wydziałem Konsularnym i Polonii Ambasady RP w Moskwie wzięło udział 29 pedagogów z całej Rosji.

Ambasador Krzysztof Krajewski, w swym wystąpieniu, wyraził radość z możliwości spotkania się z pracującymi w Rosji nauczycielami języka polskiego oraz podziękował za ich zaangażowanie i cały rok wyjątkowej pracy mimo trudnej rzeczywistości. Podkreślił ogromną wagę znajomości języka polskiego w podtrzymywaniu więzi z Ojczyzną. Szczególne wyrazy wdzięczności skierował do społeczników, dla których nauczanie języka polskiego jest dodatkową pozazawodową aktywnością. Życzył zebranim nauczycielom spokojnych wakacji, odpoczynku i nabrania sił do dalszej pracy.

Konferencja nauczycielska w Moskwie



Podczas spotkania nauczyciele z różnych zakątków Rosji podzielili się swoim doświadczeniem w edukacji polonijnej głównie skierowanej do młodych ludzi. Ważnym punktem były

tradycyjne warsztaty metodyczne on-line przeprowadzone przez Ośrodek Rozwoju Edukacji Polskiej za Granicą.

Red.

Hołd ofiarom Katynia

26 lipca, w związku z przypadającą 24. rocznicą otwarcia Memoriału Katyńskiego, Ambasador Krzysztof Krajewski oddał hołd Ofiarom Zbrodni Katyńskiej.

26 lipca Ambasador Krzysztof Krajewski odwiedził teren Kompleksu Memorialnego «Katyń», gdzie złożył wieniec oraz zapalił znicze na Polskim Cmentarzu Wojennym, na którym spoczywają ofiary mordu katyńskiego – ponad 4400 jeńców obozu w Kozielsku, zamordowanych w 1940 r. w Smoleńsku.

W podobny sposób upamiętniono rosyjskie ofiary zbrodni dokonanych przez NKWD i spoczywające w Katyniu w tzw. rosyjskiej części Memoriału.

**Informacja
Ambasady RP w Moskwie**



ABAKAN

Festyn tradycji polskich

15 marca członkowie Kulturalno-Narodowej Organizacji Społecznej „Polonia” Republiki Chakasji zorganizowali w Abakanie festyn poświęcony polskim ludowym i rodzinnym tradycjom. Festyn odbył się w ścianach zaprzyjaźnionej z Polonią od ponad 30 lat Biblioteki Narodowej Republiki Chakasji im. N.G. Domożkowa. Przybyli na ten festyn mieszkańcy Abakanu, Republiki Chakasji oraz miasta Minusińsk z południa Kraju Krasnojarskiego.

Na otwarcie festynu zatańczył zespół „Syberyjski Krakowiak” (kierownik Marina Kożewnikowa). Dzieci z młodszej grupy zespołu zaprezentowały „Krakowiaczek”. Następnie zaśpiewał duet wokalny „Kwiaty”, wykonując polskie piosenki „Szukaj mnie”, „Wszyscy Polacy” oraz „Czerwona jarzębina”. Sąsiedni Minusińsk zaprezentowała Swietłana Ostrian, Prezes



polonijnej organizacji „Polonia Minusińska” z piosenką „Ułani”.

Prezes „Polonii” Republiki Chakasji Marina Kożewnikowa zwróciła się do widzów i uczestników festynu opowiadając o polskich ludowych i rodzinnych tradycjach związanych z pożegnaniem zimy i początkami wiosny. Po tym wprowadzeniu do tematu uczestników festynu czekała ciekawa lekcja, przygotowana przez Dyrektorkę Szkoły Polonijnej w Abakanie Olgę Siedych.

Lekcja ta została poświęcona przygotowaniu lalki Marzanny. Opowiadając

o tradycji związanej z Marzanną i skojarzeniom z rosyjską Maślenicą dzieci i dorośli chętnie robili swoje lalki.

Po zakończeniu zaprezentowali je. Spotkanie odbyło się w miłej rodzinnej atmosferze. Jak informuje Zarząd KNOO „Polonia” Ministerstwo regionalnej i narodowościowej polityki Republiki Chakasji mimo zapewnienia nie sfinansowało festynu, więc odbył się on bez żadnego wsparcia ze strony władz Republiki i miasta.

Red.



SANKT PETERSBURG

Warsztaty Wielkanocne

22 marca Instytut Polski w Sankt Petersburgu zorganizował Warsztaty Wielkanocne dla słuchaczy kursów języka polskiego, które poprzedził wykład dr Weroniki Bielajewej-Saczk. Uczestnicy zajęć dowiedzieli się o polskich tradycjach i obyczajach związanych ze Świętami Wielkanocnymi. Poznali m.in. symbolikę palmy wielkanocnej, którą następnie samodzielnie wykonali.

Wydarzenie spotkało się z dużym zainteresowaniem.

**Instytut Polski
w Sankt Petersburgu**



Konsul w Republice Komi

Konsul Generalny RP w Sankt Petersburgu Grzegorz Ślubowski złożył kwiaty pod pomnikiem ofiar represji stalinowskiej w Republice Komi.

Odwiedził także jeden z byłych tagrów, w którym do końca lat 40. byli więzieni Polacy. W sumie w latach 30. i 40. XX wieku w Republice Komi więziono 25 tys. Polaków.

Red.



W Międzynarodowy Dzień Pamięci

5 sierpnia, w Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Represji Politycznych w Sandarmochu, oddano hołd spoczywającym na cmentarzu w uroczysku Sandarmoch, w pobliżu Powienia (rej. Miedwieżjegorsk, Karelia).

W uroczystościach wzięli udział Konsul Generalny RP w Sankt Petersburgu Grzegorz Ślubowski oraz p.o. dyrektora Instytutu Polskiego w Sankt Petersburgu Joanna Ślubowska. Polska delegacja – wraz z przedstawicielami misji dyplomatycznych Finlandii, Niemiec, Norwegii i Szwecji – złożyła kwiaty pod krzyżami upamiętniającymi zamordowanych Polaków,

a także pod pomnikami innych ofiar narodowości: estońskiej, norweskiej, rosyjskiej, ukraińskiej i wyznania żydowskiego.

Próbowano zakłócić uroczystość i złożenie kwiatów.

W latach 1934–1941 uroczysko w Sandarmochu było miejscem masowych rozstrzeliwań i pochówków więźniów, ofiar operacji narodowościowych (w tym tzw. operacji polskiej), mieszkańców Karelii oraz przymusowych przesiedleńców. W egzekucjach zginęło ok. 6 tys. osób różnych narodowości i wyznań, w tym co najmniej 240 Polaków.

**Konsulat Generalny RP
w Sankt Petersburgu**

Pamięci zmarłych

W rocznicę likwidacji pomnika polskich ofiar stalinowskich zbrodni na Cmentarzu w Lewaszowie („Pamięci Polaków – ofiar masowych represji rozstrzelanych w latach 1937–1938”), Konsul Generalny RP w Sankt Petersburgu Grzegorz Ślubowski oraz przedstawiciele Polonii złożyli kwiaty w miejscu, gdzie do 2023 r. stał pomnik.

Uroczystość starali się zakłócić aktywiści organizacji Wolontiorskaja Rota. Pomimo ich natarczywej postawy i prób utrudniania oddania czci ofiarom stalinowskich zbrodni, Konsul upamiętnił ich pamięć poprzez symboliczne złożenie kwiatów.

Dziękujemy wszystkim mieszkańcom Sankt Petersburga za pamięć o polskich ofiarach zbrodni politycznych!



W latach 80. wieku XX pisarz Igor Newerly napisał powieść *Wzgórze błękitnego snu*. Głównym jej bohaterem jest prawdziwa postać – zesłańiec postyczniowy Narcyz Wojciechowski.

W 1981 roku wnuczka Narcyza Wojciechowskiego – Halina udostępniła rękopis wspomnień swojego dziada Newerlemu, a w 1989 roku pamiętki i dokumenty rodzinne przekazała Archiwum Związku Sybiraków w Warszawie. W Związku Sybiraków znajduje się kopia wspomnień Narcyza Wojciechowskiego, pierwszą kopię przekazała Halina Wojciechowska Muzeum Krajoznawczemu w Minusińsku we Wschodniej Syberii w 1978 roku, kiedy odwiedziła rodzinne strony i grób Emmy Wojciechowskiej. Napisała wtedy:

Będąc w rodzinnym moim Minusińsku z przyjemnością przekazuję ten pamiętnik dziadka – Muzeum. Oryginał niestety został przez Niemców spalony w czasie Powstania Warszawskiego, na szczęście ocalał odpis, który własnoręcznie zrobiłam przed Powstaniem.

Po stłumieniu powstania styczniowego Narcyz Wojciechowski został aresztowany i po dziewięciu miesiącach więzienia i śledztwa w Cytadeli zesłany „na Syberię na zamieszkanie z pozbawieniem wszystkich osobistych i stanowych praw i przywilejów w mniej oddalone miejscowości Wschodniej Syberii”.



Syberyjskie losy zesłańca Narcyza Wojciechowskiego

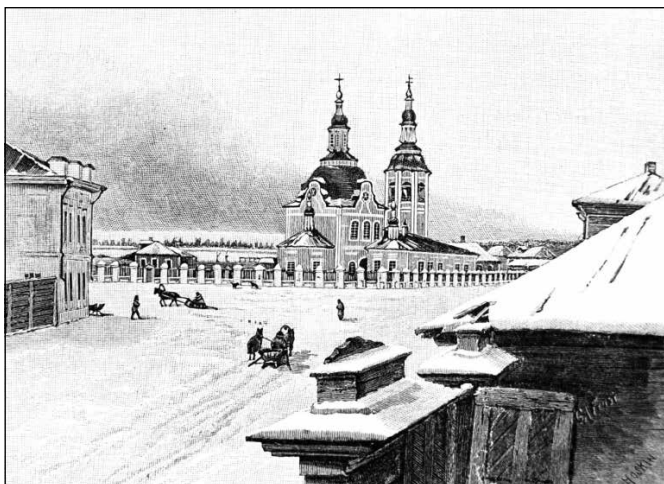
Drogę do miejsca zesłania odbył Narcyz Wojciechowski etapami przez Petersburg (więzienie Litewski Zamek), okuty w kajdany na rękach, przez Moskwę (więzienie Kałymaży Dwor), do Kazania na barce pod pokładem, z Kazania do Permu na podwodach. W Permie nastąpił dłuższy pobyt w więzieniu, w celi dla kryminalnych katorżników. Stąd byli wyprawieni w kajdanach na rękach i przykuci kłódkami do wozów aż do Tobolska. Etap z Tobolska do Kaińska był bardzo ciężki z powodu silnych mrozów i braku ciepłej odzieży. W grupie 300 osób politycznych zesłańców przybyli do Tomsku i dalej na podwodach (jedna na 3 osoby), pokonując dziennie 22 do 35 wiorst dotarli do Krasnojarska.

W Krasnojarsku zesłańcy z Polski zostali odizolowani od grup przestępczych i pozwolono im pierwszy raz wyjść bez konwoju. Z 11-osobowej grupy z Warszawy do Krasnojarska dotarli tylko Narcyz Wojciechowski i jego kolega Mateusz Przepiórkowski, inni pozostali na etapach, w szpitalach. Miejscem pobytu Narcyza miała być Kieżma na Angarze na północ od Krasnojarska, miejsce znane z surowego klimatu. Ale dzięki wstawiennictwu inspektora ds. osadnictwa Polaka Szymona Gosztowta, odesłano go do Sagajnska koło Minusińska odległego o 400 km. na południe od Krasnojarska.

Dnia 27 kwietnia 1867 r. w aresztanckim chałacie, z 40 kopiejkami, przybył Wojciechowski do wsi Sagajnskoje, gdzie już było osiedlonych 40 innych polskich zesłańców. W Karatuzskoje, w kozackiej wsi odległej o 90 km. od Minusińska

znajdowała się również liczna kolonia polska. Polacy pracowali tu na różnych stanowiskach: guwernerów, sekretarzy, ekonomów. Wojciechowski został przyjęty do gospodarskich prac przy budowie domu księgowego kopalni złota Ilji Mitrofanowa. Po otrzymaniu z domu 30 rubli porzucił jednak pracę w Karatuzskoje i wrócił do Sagajnska. Tutaj razem z Mateuszem Przepiórkowskim wynajął kwaterę. Głównym ich zajęciem było robienie gilz i papierosów; urządzali też polowania na zające, kaczkę, cietrzewie, kuropatwy. Z innym zesłańcem – Franciszkiem Kińskim założyli tłocznię oleju z konopi. Od każdego pudu przetłoczonego ziarna otrzymywali 1 rubla zysku. Z przędzy konopianej zesłańiec Kiński kręcił liny, które sprzedawano kopalniom złota w Karatuzskoje. Wojciechowski i Przepiórkowski zajmowali się też rolnictwem. Siali żyto, owies, pszenicę, kosili siano dla własnych koni. Z powodu nieurodzaju w 1869 r. Wojciechowski zaprzestał uprawy ziemi i szukał innej pracy. Dzięki rekomendacji Polaka – Józefa Wróblewskiego w 1870 r. Wojciechowski został pomocnikiem pisarza gminnego w czterech wsiach w Koczerginie.

Na początku 1876 r. Wojciechowski osiadł w Minusińsku i rozpoczął pracę w sklepie „Warszawskim” Jana Prendowskiego. W tym też roku Prendowski sprzedał sklep Władysławowi Korzeniowskiemu, który wziął w żony Lidię Scherzinger, z rodu zrusyfikowanych Niemców, pochodzących z Księstwa Badeńskiego, żyjących od dwóch pokoleń w Tomsku. Nar-



• Minusińsk w 1885 r., rycina G. Frosta.

czy zapoznał się z siostrą żony Korzeniowskiego, Emmą Scherzinger. O miłości do sióstr Scherzinger Władysława Korzeniowskiego i Narcyza Wojciechowskiego świadczą liczne i ciekawe listy z lat 1876-1924 przechowywane w archiwum minusińskim. Listy te odzwierciedlają codzienne życie zesłańców polskich w prowincjonalnym Minusińsku.

W 1883 roku car Aleksander II ogłosił amnestię, na mocy której zesłańcy po powstaniu styczniowym 1863 roku odzyskiwali prawa i mogli wrócić do kraju. Wojciechowski nie porzucił myśli o powrocie do Polski, ale na razie postanowił pozostać na Syberii. W 1884 r. odszedł z przedsiębiorstwa Gusiewa i zajął się poszukiwaniem złota.

W sierpniu 1885 roku Narcyz Wojciechowski sprowadził swoich rodziców z Królestwa Polskiego do Minusińska. W tym okresie Wojciechowsky mieli już dwóch synów: Kazimierza (ur. 1878 r.) i Bolesława (1883). Rodzina zamieszkała w centrum Minusińska w 6-pokojowym własnym domu. W tym domu przyszły na świat następne dzieci: Jan (1886), Józef (1888), Maria (1894) i Michalina (1895). Maria wspomina:

Dom Rodziców był obszerny, miał 6 pokoi i mieścił nas liczną rodzinę. Położony był na słonecznej stronie ulicy, miał okna na wschód i zachód, północ i południe to też w dnie słoneczne, a tych było bardzo duże zwłaszcza w upalne lata Minusińskiego kraju, że z rana nie były otwierane okiennice, aby słońce południowe nie wypędziło całkowicie chłodniejszego powietrza nocy.

Rodzina z Polski pomogła Wojciechowskiemu w wychowywaniu dzieci oraz w prowadzeniu sklepu z solą. W 1889 r. znane w Minusińsku polskie rodziny Daniłowiczów, Korzeniowskich i Wojciechowskich przenieśli się do stolicy guberni jeniisejskiej – Krasnojarska, żeby umożliwić dzieciom dalszą edukację. Wojciechowsky zamieszkali w 5-pokojowym domu. Tutaj urodził się syn Leon (1899) i Stanisław (zmarł w 1906 r.). W 1904 r. zmarła matka Narcyza – Waleria.

W Krasnojarsku Narcyz Wojciechowski stał się aktywnym działaczem społecznym. Swoim wkładem pieniężnym i przykładem przyczynił się do budowy nowego kościoła parafialnego w stylu neogotyckim, który służy wiernym do obecnych czasów. Pełnił także funkcję prezesa stowarzyszenia wydobywców złota, izba skarbową wybrała go na członka wydziału podatków.



• Od lewej: Narcyz Wojciechowski z żoną i synem Kazimierzem, od prawej: Władysław Korzeniowski z żoną i synem (zdjęcie ok. 1880 r.).



• Kościół rzymskokatolicki w Krasnojarsku wzniesiony w 1911 r.



• Rodzina Wojciechowskich (zdjęcie ok. 1910 r.).

We wrześniu 1907 r. Wojciechowscy wrócili do Minusińska. Córki wówczas mogły kończyć gimnazjum w Minusińsku, synowie już studiowali: Kazimierz w Tomsku na Politechnice, Jan – w Moskwie, Bolesław – we Lwowie. Wojciechowski sprzedał kopalnię złota i zajmował się tylko warzelnią soli. W Minusińsku Wojciechowski również aktywnie uczestniczył w licznych komitetach: w komitecie do przeprowadzenia linii kolejowej od magistrali do Minusińska, w komitecie do nawigacji po Jeniseju do granicy z Mongolią, w komitecie budowy koszar dla nowego garnizonu, w komitecie w sprawie utworzenia Towarzystwa Kredytowego. Najwyżej cenił sobie wybranie go na sprawozdawcę z uroczystości 50-lecia uwolnienia włościan z poddaństwa. Na zebraniu wyborczym 19 lutego 1911 r. przedstawiciele władz cywilnych, wojskowych i delegaci urządzili mu owację.

Kariera Wojciechowskiego nie zawsze była akceptowana przez władze carskie. Kiedy Miejska Duma Minusińska wybrała go na honorowego opiekuna miejskiej szkoły generał-gubernator Sieliwanow sprzeciwił się i nie wyraził zgody, zalecając wybrać kogoś innego. Wówczas Duma argumentowała: „Nie znajdziemy między minusińcami bardziej odpowiedniejszej osoby, zasługującej na taki zaszczyt”.

W swoich wspomnieniach Narcyz Wojciechowski analizuje stosunek Sybiraków do Polaków zesłańców:

Doznawałem życzliwości zarówno w wyższych i oświeconych warstwach miejscowego społeczeństwa, jak też ze strony włościan sybiraków i robotników.[...] Wszyscy, nawet nie czekając na moją prośbę, starali się pokazać pomoc nauczając, jak należy się urządzić w miejscowych warunkach, jak zaopatrzyć się pewnie na ciężką zimę, klepali nam kosy w czasie sianozęci, ostrzyli topory przy rąbaniu drzew, zapraszali do łaźni w sobotę. Dawali konie za mizerną płacę nawet do Minusińska i wszelkie te małe, proste, lecz bezinteresowne usługi znajdowały oczywiście szczerą, wdzięczną życzliwość. Tak samo inteligentniejsza klasa, nawet urzędnicy za małymi wyjątkami, starali się ulżyć nasze położenie w miarę jak to od nich mogło zależeć. Wszystko, co tu piszę i czego doznałem, nie było moim tylko przywilejem lub częścią naszych zesłańców, bynajmniej. Takie stosunki od pierwszej chwili ustaliły się wszędzie w całej Syberii do wszystkich naszych zesłańców. Nawet w katordze, jak opowiadali ci, co po jej odbyciu do nas byli wysłani, nasi męczennicy korzystali

z ogólnego szacunku i poważania, o ile sami nie zepsuli tych stosunków swoim postępowaniem.

Każdy kto uprawiał jakieś rzemiosło – kontynuował – czyli miał zawód, natychmiast znajdował pracę, zdobywał też moralną przewagę, służąc miejscowej ludności. Szczególnie pożądanymi byli rolnicy w zamożniejszych gospodarstwach, gdzie uczyli miejscowych upraw i pielęgnacji roślin, hodowli. W swoich wspomnieniach i listach podkreśla otwartość i szczerść Rosjan-sybiraków do polskich zesłańców. Za podtrzymywanie nienawiści i niezgody między narodami rosyjskim i polskim obwiniał rząd i carską administrację.

Byłem przekonany, że wszystko co robię dobrego dla społeczeństwa rosyjskiego będzie korzyścią niewątpliwą dla mojej ojczyzny Polski, bo zwycięży oczernianie nas przez rząd przed narodem ruskim i dowiedzie mu, że nie jesteśmy usposobieni wrogo dla niego, lecz dla rządu, które krzywdząc nas i szkalując w niewolnictwie prawie trzyma cały naród i inne narody w Rosji.

Podsumowując swoją działalność na Syberii, pisał:

Wszystko to razem nie tylko stanowi moją moralną nagrodę za uczciwą pracę szeregu lat dla społeczeństwa, z którym zmuszony byłem żyć, lecz niezbitym służy dowodem, że my Polacy moglibyśmy w tych Moskalach, w których ryczałtowo zmuszano nas widzieć wrogów, mieć życzliwych i szczerych przyjaciół, gdyby pomiędzy nami – ludem Polski a ludem Rosyjskim nie stał na straży rosyjski rząd, co z własnych interesów nie dopuszcza wzajemnego porozumienia się narodów, a przeciwnie stale, wszelkimi środkami stara się wzbudzać wzajemną nienawiść.

Po amnestii 1883 r. Wojciechowski dobrowolnie został na Syberii, jednak myśl o powrocie go nie opuszczała. Chciał powrócić do kraju z takim funduszem, który mógł zabezpieczyć byt rodziny, by nie była ciężarem dla bliskich. Kiedy czterej synowie kończyli studia, dwie córki gimnazjum, a najmłodszy Leonek miał wstąpić do średniej szkoły, Wojciechowski, po 44 latach życia na Syberii, zdecydował w 1911 r. wyjechać z częścią rodziny do kraju. Solny biznes zostawił synom pod firmą Dom Handlowy N. Wojciechowski i S-owie. Wojciechowscy wyjechali z Syberii z 17-letnią Marią, 16-letnią Michaliną i 12-letnim Leonem. Podróż trwała dziewięć dni. Córka Maria w swoich wspomnieniach pisze:

Wzruszenie Ojca było wielkie. Zawsze poważny, opanowany – teraz po przekroczeniu granicy, nie mógł wzruszenia



• Salon domu Wojciechowskich, instalacja na wystawie „Polacy w Kraju Minusińskim” (2005 r.)



opanować. Jakież radowało Go wszystko – widoki przez okno, rozmowy w wagonie w ojczystej mowie i nawet ogromny tłok w miarę zbliżania się do Warszawy.

Wojciechowsky planowali osiąść w Warszawie lub Lublinie. Obawa przed zbliżającą się wojną z Niemcami i przed niepewnym ulokowaniem pieniędzy przywiezionych z Syberii oraz sprawa dalszego kształcenia syna Leona zaważyły, że Wojciechowski wybrał Moskwę, która na owe czasy wydawała się najbardziej postępową. Pobyt w Moskwie miał być tymczasowy, do czasu ukończenia gimnazjum przez Leona. Starszy syn Bolesław kształcił się w konserwatorium moskiewskim. Wojciechowsky prowadził aktywne życie towarzyskie i kulturalne. W 1913 roku w 50 rocznicę powstania styczniowego, Narcyz Wojciechowski przyjechał do Nałęczowa w Królestwie, na spotkanie z towarzyszami broni.

I wojna światowa odcięła Wojciechowskich od Polski. W 1916 r., mając już 70 lat, przeszedł operację ślepej kiszki. W tym okresie rozpoczął pisać swoje wspomnienia, w których podsumował okres pobytu na Syberii. Rewolucja październikowa 1917 roku oraz zły stan zdrowia zmusiły Wojciechowskiego z żoną i synem Leonem do wyjazdu do Tomsku. W Tomsku Wojciechowski aktywnie uczestniczył w życiu polskiej diaspory, pełniąc funkcję prezesa Polskiego Komitetu Narodowego.

Narcyz Wojciechowski zmarł w 1919 w Tomsku, po ciężkiej chorobie. Został pochowany na cmentarzu katolickim w Tomsku, który w latach 30. został zlikwidowany. Jego żona Emma zmarła w Minusińsku w 1923 roku, gdzie została pochowana na miejskim cmentarzu. Dzieci Narcyza Wojciechowskiego wróciły do Polski, jednak po II wojnie światowej większość jego potomków rozproszyła się w emigracji na Zachodzie.

Wskazania bibliograficzne: Leończyk S., *Polskie karty w historii Minusińska*, Abakan 2004; Wojciechowska M., *Wspomnienia cioci Marii Wojciechowskiej-Kożeniowskiej*, Archiwum Haliny Wojciechowskiej w Archiwum Związku Sybiraków w Warszawie; Wojciechowski N., *Moje wspomnienia*, Archiwum Regionalnego Muzeum Krajoznawczego im. N.M. Martjanowa w Minusińsku.

Sergiusz LEOŃCZYK

Autor jest profesorem
w Instytucie Historii Uniwersytetu w Siedlcach



**Polska:
kultura
i tradycje**

z Ewą
MICHAŁOWSKĄ-WALKIEWICZ

Malarstwo ludowe. Z wizytą w GOK w Skarżysku-Kościelnym

Malarstwo ludowe, to rzecz jasna prastara forma wyrazu, która narodziła się już w czasach prehistorycznych. Najstarszymi ludowymi obrazami są oczywiście malowidła jaskiniowe. Nasza Redakcja miała okazję zobaczyć malarstwo ludowe, prezentowane w Gminnym Ośrodku Kultury w Skarżysku-Kościelnym.

Sposób wyrażania myśli

Pierwotnie malarstwo ludowe, było sposobem wyrażania myśli i wszelkich odczuć malującego te obrazy człowieka. Wraz z rozwojem obrzędowości ludowej i religijnej, zaczęło ono spełniać pewnego rodzaju funkcje magiczne. Od zarania dziejów służyło ono wrażeniom estetycznym.

Różne tradycje

Malarstwo ludowe jak nie trudno się domyśleć kontynuuje tradycje różnych obszarów kulturowych, no i oczywiście regionów. Jedną z technik malarskich, które są stosowane w tworzeniu prac ludowych jest malarstwo na szkło i drewnie.

Własne techniki

Można powiedzieć, że każdy polski region ma własne tradycyjne techniki malarskie i motywy zdobnicze stosowane właśnie na tych obrazach. W Polsce do najciekawszych artystycznie obszarów należą Podhale, Kujawy, Kurpie, no i oczywiście region świętokrzyski.



Apel o pomoc powodzianom

FPNKA „Kongres Polaków w Rosji” apeluje do organizacji polonijnych w Rosji i osób prywatnych o wsparcie dotkniętych powodzią regionów południowo-zachodniej Polski.

Według wstępnych oszacowań, odbudowa po zniszczeniach w niektórych przypadkach może zająć lata. Woda zalała ponad 700 obiektów z rejestru zabytków na Dolnym Śląsku, Opolszczyźnie i w innych miejscach. Ucierpiał m.in. XVIII-wieczny klasztor franciszkanów w Kłodzku, zabytkowe ogrody w Kamieńcu Żąbkowickim, park w Pszczynie, Kościół Pokoju w Jaworze wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Wielkie straty ponieśli też zwykli mieszkańcy i regionalna gospodarka.

Polski rząd przeznaczył już setki milionów złotych na pomoc powodzianom. Polonia nie może pozostać obojętna na cierpienia rodaków w kraju i, jak to zawsze było w przeszłości, powinna przyjść im z pomocą. Liczne organizacje polonijne na świecie już podjęły odpowiednie kroki.

Zarząd FPNKA „Kongres Polaków w Rosji” apeluje o jak najszybsze zorganizowanie zbiórek pieniężnych i przekazanie środków jeszcze przed nadciągającą zimą. Z uwagi na wysokie koszty przelewów transgranicznych najkorzystniejsze jest centralizowane przekazywanie środków do właściwego ośrodka w Polsce. W przypadku przelewów z Rosji należy też brać pod uwagę ograniczenia związane z wprowadzonymi sankcjami.

Poniżej zamieszczamy konta bankowe dwóch akcji pomocowych do bezpośredniej wpłaty z zagranicy:

Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
 Konto w mBanku: 12 1140 1010 0000 5244 4400 1043
 SWIFT: BREXPLPWMBK
 IBAN: PL12 1140 1010 0000 5244 4400 1043

Caritas Polska
 Konto: 77 1160 2202 0000 0000 3436 4384 z dopiskiem:
 powodz
 SWIFT: BIGBPLPWXXX
 IBAN:
 euro (EUR): PL 23 1160 2202 0000 0000 3436 4677
 dolar (USD): PL 57 1160 2202 0000 0000 6663 1212

Wieczór polskiego tanga w Moskwie

W sobotę 26 października 2024 r. w kurii Katedry Niepolakanego Poczęcia NMP w Moskwie odbył się teatralno-muzyczny Wieczór Polskiego Tanga zorganizowany przez Moskiewską Narodowo-Kulturalną Autonomii Polaków „Dom Polski”.

Byla to piękna okazja zanurzyć się w atmosferze tańca, który przez kilka dekad panował w świecie muzyki w wielu krajach świata. Członkowie zespołu teatralno-wokalnego „Wisła” przedstawili spektakl muzyczny „Wspomnienia”. Zabrzmiały czułe, namiętne, miłosne melodie piosenek



w stylu tanga należących do dorobku kulturowego Polski. Widzowie klaskali na stojąco. Przed koncertem odbyła się

konferencja sprawozdawczo-wyborcza MNKAP „Dom Polski”.

Zdjęcia: Jerzy Kunicki

Wiadomości Szkoły Polskiej w Abakanie

Halloween

27 października w Szkole Języka i Kultury Polskiej w Abakanie obchodzono Halloween. Dzieci zrobiły zamek gotycki, przygotowały napój czarownicy. Na zakończenie usiadły za wspólnym stołem przy herbachie.

W starszej grupie odbyło się zajęcie poświęcone Gdańskowi. Uczniowie zapoznali się z miastem oraz przygotowali własną kamienicę.

W marcu 2024 r. uczniowie Szkoły Bożena Dujun (10 lat) i Zofia Siedych (9 lat) wzięły udział w międzynarodowym konkursie rysunków w ramach konkursu międzynarodowego dla Polonii „Być Polakiem”. Prace naszych uczennic zostały dobrze ocenione przez jurorów. I nareszcie, dopiero w październiku, dotarły do nas dyplomy za udział w tym konkursie.

* * *

Wieczór kamieniczek

W Szkole Języka Polskiego w Abakanie 2 listopada odbył się wieczór pod nazwą „Kamieniczki”.

Makiety gdańskich kamienic zaprezentowali uczniowie i ich rodzice. Przepiękne makiety zostały przygotowane pod kierownictwem nauczycielki języka polskiego Olgi Siedych.

Olga SIEDYCH,
nauczycielka języka polskiego



„Trzy stolice i okolice”

*Do kraju tego, gdzie kruszynę chleba
podnoszą z ziemi przez uszanowanie dla
darów nieba, tęskno mi Panie.*

C.K. Norwid

Nazywam się Sebastian Zalewski. Postanowiłem stworzyć dla Was, Drodzy Polonusi, szlak pielgrzymkowo-turystyczny „Trzy stolice i okolice”.

Jestem teologiem, historykiem, nauczycielem, działaczem społecznym oraz członkiem Światowego Związku

Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Śląski.

W pracy zawodowej jako pedagog i wychowawca staram się swych uczniów wychowywać w duchu poszanowania polskiej historii, kultury, tradycji oraz wiary katolickiej.

Widzę narastający kryzys wartości. Widzę również, jak bardzo młodzi ludzie poprzez spotkania ze świadkami historii i studia nad trudnymi losami naszej Ojczyzny budują w sobie poczucie narodowej dumy.

Dlatego postanowiłem stworzyć dla polonii szlak pielgrzymkowo-turystyczny „Trzy stolice i okolice”.

Jego celem jest odwiedzenie i poznanie najważniejszych miejsc w Polsce z – (patr www.zapraszamydopolski.com)

Inicjatywa jest objęta honorowym patronatem Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Śląski.

Z poważaniem
Sebastian Zalewski

Zespół „Syberyjski Krakowiak” na Olimpiadzie tanecznej w Nowosybirsku



9 marca 2024 r. w Nowosybirsku odbył się I ogólnorosyjski choreograficzny konkurs-festiwal, oficjalna nazwa „Ogólnorosyjska Olimpiada Taneczna”.

Zespół „Syberyjski Krakowiak” z Abakanu wziął udział w dziecięcej i dorosłej kategorii wiekowej w nominacji „taniec ludowy”. Koncepcją zespołu od czasów założenia w 1997 r. jest zachowanie ludowych, rodzinnych polskich tradycji. Dlatego promowano przede wszystkim polski taniec ludowy. Dzieci pod opieką kierowniczkę zespołu i jednocześnie Prezes KNOO „Polonia” Republiki Chakasji Mariny Kożerwnikowej zatańczyły „Krakowiaczek”.

W wyniku głosowań jury ta grupa zespołu dostała się do grona laureatów III stopnia.

Grupa dorosłych zespołu „Syberyjski Krakowiak” zatańczyła taniec „Suta tańców góralskich”. W wyniku głosowań jury grupa ta uzyskała dyplom laureatów festiwalu II stopnia.

Zespół „Syberyjski Krakowiak” był jedynym zespołem polonijnym na tym festiwalu. Mało tego zespół został wliczony do 100 najlepszych zespołów tanecznych, a w festiwalu-konkursie brało udział 200 zespołów!

Na podsumowanie jury festiwalu zaprosiło obie grupy do udziału grand finale projektu federalnego „Ogólnorosyjska Olimpiada Taneczna”.

Podziękowania dla członków zespołu i jego choreografce Marinie Kożerwnikowej.

Red.



Gaude Mater Polonia: Pani Iraida Diagilewa

Pani Iraida Diagilewa — historyczna postać petersburskiej Polonii. W tym miesiącu obchodzimy 95. rocznicę Jej urodzin. Romantyczna pozytywistka. Długie lata związana z pracą organizacji polonijnych: zespołami artystycznymi — „Gaik” i «Polanie». Autorka i wykonawczynie sztandaru Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „Polonia”. Zaprojektowała zgodnie z tradycjami historycznymi i wykonała dziesiątki polskich strojów ludowych. Pozostawiła po sobie materialną pamięć w sukmanach, kontuszach, serdakach, śląskich, rzeszowskich, podlaskich...

18 marca w pomieszczeniach kościoła św. Katarzyny z inspiracji kierownika artystycznego zespołu «Polanie» pani Ireny Bestużewej odbyła się uroczystość 95. lecia Pani Iraidy. Demonstrowano stroje, zatańczono i zaśpiewano. Byli obecni szefowie organizacji polonijnych. Wspomnieniem

o Pani Diagilewej podzielił się wirtualnie profesor Hieronim Grała. Byli obecni członkowie rodziny.

Inf. Teresy KONOPIELKO

Na zdjęciu Pani Iraida Diagilewa na tle sztandaru Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego «Polonia» w Sankt Petersburgu



Dożynki w Rosji

We wrześniu 2024 roku w kilku rosyjskich miastach obchodzono tradycyjne polskie Dożynki – słowiańskie święto plonów. Dla członków organizacji polonijnych jest to zawsze okazja do spotkania się w nieformalnej atmosferze po letniej przerwie i do dobrej zabawy.

Autonomia Polaków „Polonia” w Kaliningradzie zorganizowała imprezę w Centrum Współpracy Międzyetnicznej, gdzie zaproszeni goście mogli poczęstować się nawzajem smacznymi polskimi daniami.

Moskiewska Narodowo-Kulturalna Autonomia Polaków „Dom Polski”, w tym członkowie wokально-театрального zespołu „Wiśła”, wystawiła zabawny spektakl i koncert z udziałem solistek polonijnego chóru „Baśki”. Prezes organizacji Ewelina Szyszkowa wręczyła gościom chleb dożynkowy, po czym odbyło się święcenie tradycyjnych dań. W ramach imprezy odbył się też konkurs dekoracji dożynkowych, którego uczestnicy dostali dyplomy, a zwycięzcy także cenne prezenty.

Na podstawie informacji
Kongresu Polaków w Rosji



SANKT PETERSBURG

Turniej tenisowy o Puchar MDN

4 sierpnia 2024 roku w klubie tenisowym „Spartak” w Moskwie odbył się turniej o Puchar Moskiewskiego Domu Narodowości.

W imprezie wzięło udział kilkudziesięciu przedstawicieli lokalnych mniejszości etnicznych. Brązowy medal zdobył Stanisław Szurygin reprezentujący Moskiewską Narodowo-Kulturalną Autonomię Polaków „Dom Polski”.



Peterspol 2024

13 października 2024 roku Stowarzyszenie kulturalno-oświatowe „Polonia” w Sankt Petersburgu otworzyło tegoroczny sezon polonijny tradycyjną imprezą plenerową Peterspol 2024. Dziewiąta już edycja petersburskiej spartakiady odbyła się w bazie wypoczynkowej Łazurnaja. Imprezę sportowo-rekreacyjną rozpoczęło wspólnym biegiem wzdłuż brzegu jeziora Łazurnoje na odległość 1918 metrów – w ten sposób organizacja przyłączyła się do światowej

inicjatywy Biegów Niepodległości.

Program Spartakiady był bogaty i interesujący. Uczestnicy mogli spróbować swoich sił w popularnych dyscyplinach sportowych i po prostu aktywnie spędzić czas na świeżym powietrzu. Zwycięzcy w poszczególnych dyscyplinach otrzymali medale i nagrody.

Organizatorzy przygotowali dla wszystkich gorącą herbatę i kawę z ciastkami. Był również polski żurek na gorąco i kiełbaski z grilla.



**30 lat
Szkoly Języka
i Kultury Polskiej
w Abakanie**

